

I.

Naam-versen*)

op de aankomst van syn vorstl. d[oorluchtigheid]

Christian Eberhard, vorst van Oostfriesland, heer tot Esens,
Stedesdorf en Wittmond etc. etc.

Den 10. octobr. binnen de hoofdstadt Embden
vertoondt

onder meer andre sinnspeelende verbeelding
in de opgerichte eeren-booge voor het woonhuys
van de heer landrentmeester Justus Coenring,
weeder syds binnen-boogs gedraagen op een blouw
kleedt

van twa vliegende basuyn engelen.

A.

C-hristus,¹⁾ dien vrede-vorst, voldoender van ons' sonden,
H-eeft Christiaen Eberhard met ons in liefd' verbonden:
R-yst dus dan op gement'! en geeft Jehova eer'!
I-n dees gewenschte tyd, wyl wy naa ons begeer'
S-oo vollig onse wensch verkrygen naa behaagen,
T-e sien, dat onse vorst ons by komt in ons' daagen,
I-n liefd' en vreed' gegespt; ²⁾ geen harnas oyt soo sterck,
A-ls dit tot seekerheidt in tweedraghs-worstel-perck:
E-y't was te lang' gedraaldt! gelyck men kan aanmercken!
N-aa d'yver van't gemeen in groene-loover-wercken.

*) Auricher Archiv. Akten IX 29 Hs.

¹⁾ steht auch in Nr. 40 Fol. der hiesigen Landschafts-Bibliothek.

Hs (= L).

²⁾ gespen = schnallen.

E-ick roep' dan luydkeels uyt: Lang leev' doorlugte vorst!
B-escherrem ¹⁾ hem, o God, gonn' hem een langes leeven!
E-n seeg'ne hem voortaan, syn siel oock nimmer dorst:
R-ycklyck wilt uwen geest uytstorten en hem geeven.
H-ebt altoos sorg' voor hem en syn doorlugte stamm,
A-ansiet ons' princen, laat het manlycksaad' staag duieren.
R-oemwaardigt haar te zyn in stor'm voor ons een damm,
D-ien ²⁾ nimmer doorbreeckt, maar stantvastig staat ³⁾
als muieren.

B.

C-an men beeter tyd besteeden?
H-eeft het niet syn wyse reeden, ⁴⁾
R-oem en loff te breiden uyt?
I-n en door het groene kruydt?
S-oo waneer lands-vorst en vaader
'T-hartt' ⁵⁾ verquickt door liefdens aader
I-n en door een vreed-verbondt,
A-ls hy ons de eere gondt?
E-n sig ⁶⁾ selver hier komt toonen?
N-iemant kan ons' handel hoonen!

E-ed'le heer en landes-vader:
'k B-id', ⁷⁾ neemt dit uyt liefde aan
E-n weest ons gelyck een aader,
R-yck van liefd' als een pelcaan!
H-oe sull' wy ons aan u ⁸⁾ hegten,
A-ls den wyngaard om den ranck!
R-oem en loff te saamen vlegten!
D-it in't kortt gewenscht van Blanck.

¹⁾ L: Bescherm.

²⁾ L: De.

³⁾ L: blyft.

⁴⁾ = reden, Ursachen.

⁵⁾ L: T'hert.

⁶⁾ L: sick.

⁷⁾ L: Bidt.

⁸⁾ L: ü.

C.

Beschryving en verklaring' van dessen eeren boog'.¹⁾

Dees' eerenboog' van vier pylaaren,
Als dubbeldt twee voett van malkaar,
Waar in ses lovec krollen waaren
Gelyck en effen, d'een als d'aêr,
In't vierkant twaalef voett gemeeten
De binnen kanten, en de hoogtt
Op viertien voett, waar op geseeten
Vier beelden naa melkaar geboogdt:

De vrede met een tack' olyven
Uyt blaasende staag vreugd', geen karr'm,
De sterckte toond', dat sy moch blyven
Gelyck dien pylaar in haar arr'm.
De liefd' deed oeck met betoonen,
Dat hoop' door liefd' soud' zyn gevoedt,
Dit blaaden uyt vier liefdens soonen
Aan beide syden voll van moedt.

't Geen dat sy blaaden, kont gy mercken
Hier boven op des vorsten-naam
Gerymt: Sy hongen aan haar vlercken
Aan een groen-krolde-richelraam.
Oock vier festonnen net van luymen
Vond' men in d' ingang beid' gelyck
Met seeven wel getopte pluymen
En overal van bloemen ryck.

Oock had't gy Christiaen Eberhard
Verbeeldt in een bebloement hartt,
Ons hartt, de bloem van soeten hooning,
Sal altoos zyn voor hem een wooning.

Besluyt of opschrift:

Dit was tot cieraad van ons stadt
En vreugde van't geemen²⁾
Ter eer van Christiaen Eberhard,
Naa't loff van yder een.

¹⁾ Diese Beschreibung fehlt in L.

²⁾ Diese beiden Zeilen stehen wieder in L.

D.

Vreugden-gesang¹⁾ over de blyde aankomst, verblyff en uytvaard van syn vorstl. [doorluchtigheit] Christian Eberhard, vorst van Oostfriesland, herr tot Esens, Stedesdorf en Witmond etc. etc. in de hoof-stadt Embden van den 10. tot den 18. october 1699.

Voys: Courage ça curage.

1.

Komt, borgers en landluyden,
Steldt droefheid aen een kant,
Wilt u te saam verblyden;
Verheugt u g'lycker handt,
Wyl onse vorst en heer
Voldaan heeft naa behaagen
In onse tyd of daagen
Ons wensch en lang' begeer,

2.

Te koomen binnen Embden,
Met vreed' en liefd' gepaart.
Hier sullen veele vremden
Staan over als verstaart,
Wyl van haar wierd' geseidt,
Dat Embden weinig achte
Het vorstelyck geslachte
Of syn doorluchtigheyt.

3.

Vervloecte leugentaalen!
Opritzers tot verdriet!
Koomt! siet! hoe wy onthaalen
Ons' vorst met all' eerbiedt.
Merckt aan in yder straat
De loff en eeren boogen,
De borgerschap bewoogen
In vrolich krygs gewaadt.

¹⁾ Nach dem im Archiv aufbewahrten Druck.

4.

Rangeerdt aan beyde zyden
Langs de geheele stadt,
Waar door ons vorst quam ryden,
Op een wit paerd hy sat:
't Geen nett en wel gemaakt
Was in syn lyf en leeden.
De vorst volmindlyckheeden
Elck een aan't herte raakt'.

5.

Een yder deed' hy groeten
Met mindelyck gesigt!
Dit deed' hem weer ontmoeten
Met dubbelde gewicht.
Elck seide in syn hart,
God laat doch lange leeven,
Wilt geluck en voorspoedt geeven
Vorst Christiaan Eberhard.

6.

De vaandels sag men swayen,
De pieck en barnesaan
Deed' yder hooftman drayen,
De pont naa d' aarde gaan;
Elck een de presenteerd'
Syn snaphaan of musquetten,
Met aen de mond te setten,
De vorst te syn geëert.

7.

De vorst deed' sulcks bedancken
Door de harpauken-slag,
Met veel trompette-klancken,
Dien men al voor hem sag
Met menig hoff-gesind'
En een rey van hand paarden,
Seer deftig groot van waarden,
Elck toonde sig bemindt.

8.

De deputeerde heeren,
D'welck hem hadden ontmoet,
Deên achter hem rangeeren
Naa haar gedaane groet.
De k'rossen voorts gewent
Volgd' elck en deê geleyen
Hem door de borger-reyen
Aan't vorstlyck logement.

9.

De borgers en soldaten,
Een yder volgde met vlydt
Door de beboogde straten;
Maar alte groote spyt!
Want yder deê een salff,
Doch wyl des hopmans stemmen
Niet sterck g'noeg door kont klemmen,
Schoot yder corps pas halff.

10.

Dus deed' men sigh vermaaken
Tot 't eindt van d' eerste dag,
En als men quam ontwaaken
Op't nieuw, men blydschap sag.
Want die stadts magistraat
Quam onse vorst tracteeren
Op't raadhuys naa begeeren
Op't prachtigst naa haar staat.

11.

Naa dat elck had' genooten
De spys' en dranck vol geur,¹⁾
Soo wierder staag geschooten
Op elck dronck na beheur;
Als d'avond quam op hand
Door 't onder gaan der sonne,
Soo wierden der teer-tonnen
Ontstecken in de brandt.

¹⁾ Wohlgeschmack.

12.

Geen dagh kon lechter weesen,
Als deese avond was;
Dies waerder vreugd gereesen
In toppoint; en soo ras
Men sag door 't traly-werck
De vorst met d' and're heeren
Op't uytsteck sig pleiseeren,
Op straat een weerelt-perck.

13.

Van duysenden van menschen
Die krielden door melkaar;
Elck had' het nu naa wenschen,
Men vreesd' hier geen gevaar.
Schoon of het vuier-werck sprong,
De swarmers door haer vloogen
Om beenen, hoofd en oogen,
Elck een van vreugde song.

14.

De pylen yslyck suysden
En paffen in de lucht,
Het vuyer door straalen bruysde;
Niemant was doch beducht:
Men drong en wrong sig plat,
Die gins of daar wouw weesen,
't Was wonder, dat by deesen
Geen mensch noch ongeluck had.

15.

Dies deed de vorst vertrecken
Weer naa syn logement;
Ach! wat doet dit verwecken
Liefd' in 't begin en 't endt!
Dit 's d' eendragt en bestandt,
Waar naa ons oudren trachten!
Dit doet ons' vorst versagten
Tot best van stadt en landt.

16.

De vorst ging oock beoogen
Door de geheele stadt
Dien lof en eeren boogen,
Soo elck gemaket had;
Hier onder viel nu voor,
Dat secker ¹⁾ mann syn kleeren,
De vorst oock meê ter eeren,
Quam spreiden in het spoor.

17.

Soo oock een oude vrouwe
Vol yver ende lust
Riep: 'k meen 't van herten-trouwe!
En heeft syn voett gekust.
Dus elck op syn manier.
Quamen oock een'ge joff'ren,
Ons vorst en erfprins off'ren
Vercierzel van lauwrier.

18.

Nu soud' men wel beginnen,
Te singen van de vreugd,
Soo op de borg en binnen
Geweest is naa geneugdt
Van onse magistraat,
Viertigen officieren,
Hoe elck deed vroolick tieren, ²⁾
Een yder naa syn staat.

19.

De brave tractamenten
Van spyse ende dranck,
Om liefd' en vreed te enten ³⁾
In stamme ende ranck.
En met een woord geseidt:
't Tracteren der landstenden,
't Begin en weerzyds enden
Door 't vorstelyck beleydt.

¹⁾ gewisser.

²⁾ lärmén.

³⁾ pfropfen.

20.

Onmooglick te beschryven
Waar sulcks op dit papier,
Dies laat wy't hier by blyven
En varen met pleysier
Op d' Eems met onse vorst,
Ons erfprins en ons raaden,
Om ons in lust te baaden,
Een yder hier op torst.

21.

De jagten sag men seylen,
De smacken wel bemand,
De booten sonder peylen
Gaven sig meê van't land,
Dit kriede ¹⁾ door malkaar;
Een wonder, om't aanschouwen.
De Eems-god aan't verflouwen
Scheen als in lyfs-gevaar!

22.

Door't knallen ende schieten
Van het canon en kruydt,
Dies seid hy: 'k wensch te weeten,
Wat of dit doen beduyt.
Ras stack hy met'er vaart
Het hoofd eens uyt de golven, ²⁾
't Geen stracks weêr was bedolven,
Syn ogen doch verklaardt.

23.

Dies deed hy voorts beveelen
Aan winden ende stroom,
Dat yder in syn deelen
Soud passen op syn toom,
Op dat ons' vorst en heer
Voldoen moch naa behaagen,
Bevryd van stortem vlaagen,
Syn wensch en lang begeer.

¹⁾ wimmelte.

²⁾ Wogen.

24.

't Welck aanstons oock geschiede,
De sonn oock niet te min
Syn stralen aan hem biede,
't Was yder naa syn sinn;
Dies voer men heen en weêr,
Elck toonde duysent dingen
Met speelen ende singen
Alleen ons vorst ter eer'.

25.

Dies socht men weêr te landen.
Elck een die was voldaan:
Daar sag men in de wanden
Van een raseyel staan,
Soo doen lag in de boom
Een rey ontalbaar menschen,
Die riepen ende wenschen:
O vorst, west wellekoom'!

26.

Dit' toonden sy door't drayen
Van d' hoeden om haar hoofd',
Een yder dede prayen,
Dat een't gehoor verdoofd',
Soo hart en soo vervaardt,
Niet naa de hoofsse swieren,
Maar door geroep en tieren
Naa bootsgesellen-aardt.

27.

't Scheen echter doch te weesen
Voor onse vorst en heer
Een vreugde in syn weesen,
Want hy sig boog' voor neêr.
Dies was de dag volbragt;
Een yder ging te rusten,
Naa dat hy deese lusten
Waardeerlyck had geacht.

28.

Dus dan ons' stadt vol vreugde
Een dag â acht ¹⁾ geweest;
't Welck yder een verheugde
In't binnenst van syn geest,
Maar 't vorstelyck vertreck
Quam alte ras op wellen,
't Geen yder deed ontstellen:
Dus kreeg' ons vreugd' een leck.

29.

Nu d' uytvaardt te verhaalen,
Is d'aankomst meest gelyck.
Doch wat al liefdens straaLEN
Hy toond' tot volle blyck
Door dees en geen vysyt!
Dies sluyt ick voor het laaste
En bid' u weerkomst haaste
Tot spyt van dien 't benydt.

30.

De Heer laat oock gedyen
Alt geen hier is geschien,
Wy meermaals met verblyen
U aanschyn moogen sien.
Vaar wel hier op, o vorst!
De Heer wil u bewaaren,
U lyf en leeven spaaren,
Uw siele onbemorst.

t' Embden.

Gedruckt by Cornelius Blanck, ordinaris boeck-drucker deser stadt.
met consent.

¹⁾ acht Tage lang.

E.

1.

(Nieuw poort-strate.)¹⁾

Weest welkom, edel prins,
Alhier in onse vesten,
Godt spaar ü lang gesont
Tot stadt en landes besten!
Vivat Christian Eberhardt!
Sulks wenschen wy mit siel en hart.

2.

(Buiten de oude nieuwe poort.)

Wees wilkoom, waarde vorst
en allergenadigste heer!
Godt spaar ü langh gesondt
Tot stadt en lands regeer!
En oock de jonge prinsesse
all met haar jonge spruiten
van de olyven boom!
daermee wil wy beslyten.

3.

(Tusschen de beyde merckten.)

Wy maaken voor het vorsten hooft
Een kroon' van lauwrieren,
Wilt de met hert en loff,
met danckbaerheit verziere.
En voegt se hem dan toe
en roept dan ooverluit:
O! deel o! Embder deel,
Daer alle vreugd uitspruit.

4.

Hoe schaft een güre²⁾ maand dus overvloedig groen?
Dat kan de oostvriesche son naast God alleenig doen.
Dat lang de Eemse stadt zy door syn schyn verwarmt,
Waar door de gulde vré gerechtigkeit omarmt.

¹⁾ Landschaftliche Bibliothek. Fol. 40 Nr. 41: Dermalige
in der Stadt Embden gemachte Inskriptiones und Divisen. Hs.

²⁾ = guur, kalt.

Godt segne Christian en syne gemalin
en voor haar eens, maar spaad, ten derden hemel in!
Dat sy dien vorst gewenscht van ons, hoe wel wat laat,
De trouwe burgery in deese groote oosterstraat.

5.

(Nieuw-poort-straate.)

Hoogste, doorluchste vorst, verheven landesvader,
Ûwe goede gunst, genae! bestraalt ons nu wat nader.
Jehova heeft verhoort, vereenigt is't saam,
Nu sien wy sulx, daerom verblydt is de onderdaan.

6.

(Nieuwe merckt.)

Gott will mit onsen vorst noch weesen
En will hem setten op den troon,
En sie van jeder een gepreesen!
Oostfriesse tacken bloyen schoon.

7.

Vreugde vuiren sagh men branden
met singen, springen hier en gins,
met soeticheit all handt an handen,
't was all ter eeren van ons prins.

8.

(Vooraen in de bolten-poortstraat.)

Wanneer d'oude eeuw byna nu waar vervlooten,
doen heeft ons vrede vorst een vreedens straal geschooten
in Christiaen Eberhards ziel, ons wettig heer en vorst,
waarna dat menig iaar Oostvriesland heeft gedorst.
Ons agtbaar overheern,¹⁾ ja ridderschap en lehden,
dee in Oostvriesland zyn, ontvangen ü in vrehden,
in haaren vrede schoot, dat is de Emsige stadt,
dien noit dog, waarde vorst, dees ehre heeft gehad.
Ons vreedsaam borgerie doet daarom liefde blyken,
een jeglyk toont hem trouw, gelyk men kan bekyken

¹⁾ Hs.: overheen.

aan ü, ons vorst en heer en onses lighaams hooft,
want onse borgerie ü goeden inborst looft
door teekens van dee liefd en al het vroegd bedryven,
met vür en kroonenwerk en loftuits verssen schryven.
Lang leve onsen vorst voor onse stadt en staat,
om dat ghy vreed bemind in plaats van wrangen haat!
Gerechtigheid en vreed moet nu malkaar ontmoeten,
die waarheid, liefd en regt haar wederom begroeten.
Godts seegen volgen sal, als in den ouden dag,
doen men ons vorst en stadt volkoomen eenig sag.

9.

(Nieuwe poortstraate.)

Wy wenschen ü, door liefden gloed gedreven,
Doorluchste vorst, een lang en zaalig leeven!
En dat by ü ons land van dagh tot dagh
In vreed en voorspoed altoos groeyen mag.

10.

(Borgstraate.)

Het is nu 'twaar en goed, maer eens manqueert van allen,
Dat wy niet glyk en sien tot onser hoogst gevallen.
Furstin, prins en princessen, iae't gansche lüstre hoff,
Op dat, soo gering wy zyn, mogten singen haeren lof.

Doorluchte vorst!

Men heeft geen beelden voor ü naem noch voor ü gaven
op te richten.

De dood moet voor ü roemb're faem en voor de sang-
godinnen swichten.

Ü lof die houd voor eewig standt, en sou men ü nae
waerde vieren,

'T ontbrack ons lieve vaderland aen palmen, myrten en
laurieren.

Gelukkig zyt ghy stadt, die van dees tyden aen
Wert door een heer regeert, wiens is Christiaen,
Want God met hem sal syn, die nae syn eigen naem
Als een waerhaftig christ heerst ¹⁾ tot zyn loff en faem.

¹⁾ herrscht.

11.

(Het oude merckt.)

Schoon Roomen tont haar pracht met steen en marmere
boogen

Van't afgesleeven pyn des vyants buyt gebout,
Dit's voor een vreedzaam vorst uit leefd' en kleen ver-
moogen,

Den hemel croon syn deugt met seegen meenigvout!

12.

(Vooran in de valderstraate.)

Wie sul wy best ons seege boge wyden?
wie beter als vorst Christian Eberhard?
wiens luister crans en pyramiden tart,
die door syn komst is d' oorsaak van't verblyden,
elck roept: Weest wilkoom, prins! elck soeckt hem t'eeren,
de lof trompett van syn geluchte faam
vult landt en stadt en straat met synen naam' ¹⁾
en deugden schal, waarin wy ons verneeren,
't is all te min, om dit alleen te kiezen,
laat palm of laurier struick of myrten boomen
't buitenste van't vorstlich hooft bekroonen,
syn grootste roem is't herte der Oostfriesen.

13.

(In de kleene osterstraate.)

Dit is ter eeren van ons vorst gedaen,
Christian Eberhard is syn naem.
Syn comst is by ons aengenaam.
Syn hoochheit gaat by ons, hyr vermaken,
wy wenschen, dat de engelen op syn komst oock wachten,
en dat hemel vrede gae uit onse vesten
tot Goodes eer, landt en kercks besten.
Dit wenschen wy van den hoogsten Heer.

14.

(Noch buiten de oude nieuwe poort, voor bmr. ²⁾ Pollmans hues.)

'T lust ons ook, onsen vorst met zeegenryke toonen
Als in triumph te kroonen.

¹⁾ Hs.: naame.

²⁾ Bürgermeister.

Kom nu dan, Oostervries, en voeg ü aen ons' zy
En meng ü vreügd hierby!
Want nu is de gulde eeuw in deesen landt an't daagen
Nae jeders welbehaagen,
Waar oover wy ook nu in vreügd als syn verwerd
Met uytgespannen hert;
Wy hebben ons bereit in juig en seegen praalen,
Vorst Christian in te haalen,
Vol hoop, dat eenigheid (die door een hagel slag
Benaa herneeder lagh)
Sal door dees somer lucht weer moedelyk uitspruiten
Spyt geener, die het stuyten.¹⁾
Oostfrieslandt! juyche dan en bid, dat Godt een seegen
Stort als een dichten reegen
Op Christian Eberhard! lang leeve Georgs soon
Op zyn voorouderen troon!
Met zyn vrouw gemalin, en dat in lengt van jaaren
Godt wil syn seegen paaren!
En zeegen oock haar spruit van beyderley geslaght
Met heil zegenende kraght!

15.

(Noch groote oosterstraat.)

Gesegend vorst ende vorstinne,
(Jehova sy ü diel en lot!)
Ay, koomt tot ons met liefd' en minne,
Soo sul we looven onsen God.
Hy spaar haer ook in lengd van jaren
Met haere spruiten schoon en teer,
Op dat haer land en stadt welvare,
O Jesu! tot ü loff en ehr!

¹⁾ hindern.